

SLOVENCİ V ZGODNJI SREDNJEVEŠKI IN POZNOANTIČNI DOBI

UVOD

- V bronasti in železni dobi tod živijo ILIRI kasneje pa še KELTI
- Odprto ozemlje – vdori tujih ljudstev – utrjena gradišča (za varovanje)
- Skupna obramba plemene poveže v **NORIŠKO KRALJESTVO**
- PLEMENA:
 - **NORIČANI** - Koroška, del Štajerske
 - **TAVRISKI** - Gorenjska, del Štajerske
 - **LATOBIKI** - Dolenjska
 - **KARNI** - Karnske alpe in Kras
 - **VENETI** - Furlanska nižina, Vipavska dolina
 - **HISTRI** - Istra
 - **JAPODI** - Notranjska
 - **BOJI** - Prekmurje
- Tesna povezanost Ilirov in Keltov z **Italijo, srednjo Evropo in Balkanom**
- Čez osrednjo in vzhodno Slovenijo vodi **JANTARJEVA POT** (povezuje ITALIJO z BALTIKOM)

USTANOVITEV AQUILEIE

- **Keltski TAVRISKI v 2. st. Pr.kr.** ogrožajo Italijo – RIM tako **l. 181 pr.kr.** ustanovi latinsko kolonijo **Akvilejo**, z njo zavarujejo Furlanijo pred Histri in Tavriski, postane izhodišče za osvajanja

RIMSKA OSVAJANJA

- Na naše ozemlje pridejo najprej kot **trgovci**
- Do konca 2. st.pr.kr. si podredijo HISTRE, nastanek MUNCIPIJEV:
 - TERGESTE
 - NEAPOLIS
 - PARENTIUM
- V OBDOBJU Cesarja premagajo še KARNE in TAVRISKE
- **L. 35-33 pr.kr. pod rimsko upravo** keltska in panonska plemena (črta Carnuntum-Petoviona-Siscia-Burnum) – vse do SAVE, **večji del vzhodnoalpskega prostora** vendar NE NORIŠKEGA KRALJESTVA
- Leta 10. pr. Kr. Noriško kraljestvo preide pod kontrolo rima
 - Oblast širijo tudi direktno preko JADRANA: **Liburni in Dalmati**
- **Za cesarja Avgusta** dokončno zavzamejo:
 - Alpske in predalpske dežele
 - Ilirsko in keltsko ozemlje na Balkanu

RIMSKA UPRAVNA UREDITEV VZHODNOALPSKEGA IN PREDALPSKEGA SVETA

- zasedene dežele postanejo **PROVINCE** katere se **upravno delijo na CIVITATES** (mesta s široko okolico)
- Delitev provinc:
 - **Istra in zahodna Slovenija do HRUŠICE** postane **VENETIA ED HISTRIA** (direktno priključena Italiji) – kasneje to ozemlje postane del **REGIJE X** (vključno z EMONO do Trojan)
 - Po zasedbi Balkana ustanovijo **ILIRIK** – od dalmatinske obale do DONAVE – med **ilirskimi upori razdelijo ILIRIK** na:
 - **DALMACIJO** – od morja do Save
 - **PANONIJO** – od Save do Donave:
 - (vanjo vključijo še osrednjo Slovenijo-**EMONA** in **BIZELJSKO** ter **PODRAVJE** in **PREKMURJE**)
 - za časa **TRAJANA po l.100** Panonijo razdelijo na:
 - o **Zahodno ali ZGORNJO**
 - o **Vzhodno ali SPODNJO**
 - V času **DIOKLECIJANA zadnja radelitev Panonije** (nastanek **4ih majhnih provinc**):
 - o **ZGORNJA**:
 - SZ del postane PRVA PANONIJA
 - JZ del postane SAVIJA (središče SISK + Dolenjska in NEVIODUNUMO)
 - o **SPODNJA**:
 - SV del postane VALERIJA
 - JV del postane DRUGA PANONIJA
 - **NORIK**:
 - Spremenjen v provinco za časa KLAVDIJA sredi 1. st.
 - OBSEGA: Del Štajerske, Celjsko kotlino, Bizeljsko, Ptuj, Koroško

KOLONIZACIJA IN ROMANIZACIJA

- **VOJAŠKI IN TRGOVSKI STIKI**:
 - Rimska vojska po starih vojaških poteh - **postavitev taborov** - kasneje se vanje preselijo prišleki iz **Italije** (obrtniki, trgovci) - nastanek **CIVILNIH MESTNIH NASELIJ**
- **TRGOVINA**:
 - **NAUPORTOS (Vrhnika)** - menjava s Siscijo, veliko tržišče

- **Celjsko in Ptujsko območje** – trgovanje z noriškim jeklom, živina, kože
- **Kopna povezava z deželami Balkana (jantarjeva pot)**
- **VOJSKA:**
 - Slovensko ozemlje ima vojaški in gospodarski pomen
 - Pri nas za zaiščito nastanjena četrtna rimskih legij (domačini v pomožnih četah)
 - Na prostoru današnje Ljubljane **prvi vojaški tabor z LEGIJO XV Apollinaris**
 - Za cesarja Avgusta **na Ptuju Legia VIII Augusto** – varuje promet in premike – nasledi jo **Legia II Italica** (Ločica pri Polzeli)
 - V 3. st. kriza Rima – **državljsanske in markomanske vojne** finančno prizadenejo naše kraje – ukinitvev **Dacije sprosti več legij** (bolj gibljive, branijo Panonijo)
 - Nastanek **novega obrambnega sistema** (zaporni zidovi med Julijskimi alpami in Reškimi zalivom):
 - **CLAUSTRA ALPIUM JULIARUM** – del velikega obrambnega sistema od Alp do Kvarnerja – središče v CASTRI (Ajdovščina) in AD PIRUM (Hrušica)
 - Zgrajene **nove trdnjave**
 - **Emona dobi obzidje**
 - **KRAŠKE ZAPORE** dobijo dokončno podobo – nekaj metrski zid+stolpi+trdnjavice+nasipi
- **ROMANIZACIJA** (poromanljenje, širjenje romanske kulture in jezika):
 - Sprva **nosilci trgovci in vojaki**
 - Pozneje s pomočjo:
 - državne uprave,
 - priseljevanja italskih prebivalcev – traja dobrih 100 let
 - nastanek mest,
 - prihod obrtnikov
 - vključevanjem domačinov v gospodarstvo – sprva višji sloji ki dobijo delo v rimski upravi (morjo se naučiti latinščine) – nato mesta in neposredna okolica (pričajo spomeniki)
 - Pod vplivom rimljanov se postopoma spremeni **gospodarstvo in družba:**
 - **Nekateri domačini** se poromanijo in obogatijo (mesta) ter skupaj z **domačo rodovno-plemensko aristokracijo** preidejo med **SUŽNJELASTNIKE**
 - **Domačini** ki služijo v **pomožnih vojaških četah** po 25 letih dobijo **kos zemlje in državljanske pravice** (zato so se morali romanizirati)
 - **Leta 212** so dodeljene **državljsanske pravice** vsem svobodnim prebivalcem:
 - Okrepi se srednji sloj domačega prebivalstva (zaposlitve v državnih službah)
 - Število sužnjev se zmanjša

GOSPODARSKI RAZVOJ V RIMSKEM OBDOBJU

- Vpeljana **sužnjelastniška ureditev** – poleg svobodnih prebivalcev delo opravljajo sužnji, čeprav **slednji v Sloveniji niso prevladovali**

KMETIJSTVO

- Najboljša zemlja odvzeta **domačinom** in **podarjena rimskim naseljencem ter vojakom** (kolonom), velika večina v **lasti cesarja**
- Domačini sedaj **plačujejo zemljiški davek**
- Prevladuje **drobna kmečka posest pa tudi latifundije** (domača aristokracija in Rimljani)
- **Poljedeljstvo najpomembnejša** gospodarska panoga:
 - **Uvedba itenzivnega** poljedeljstva (krčenje gozdov in močvirij)
 - **Plug, nadveletno kolobarjenje**
 - Povečan **izvoz žita**
- **Vinska trta, oljka, južno sadje** → razvoj vinogradništva, oljarstva, sadjarstva in vrtnarstva
- **Živinoreja** – mleko, kože, volna, meso
- **V 3. st.** zaradi pomanjkanja sužnjev pri nas prevladujejo **KOLONATSKI ODNOSI**

OBRRT

- Osredotočena v mestih, namenjena **prodaji-izvozu-vojaškim potrebam**
- **Mala zasebna obrt** (kovaštvo, mizarstvo,...) prevladuje nad **večjimi delavnicami** (lončarstvo, opekarstvo, kamnolomi marmorja)
- Znana **manufakturna proizvodnja** – obrtniki-pomočniki-sužni delajo po enotnem načrtu za enoten trg in enega lastnika ali družbo
- **Obrtno središče Drnovo pri Krškem** (steklo, lončarstvo, kamnoseštvo)
- **Rimljani** uporabljajo **kraške apnenice, nabrežinski kamen in podpeški kamen**
- Naši obrtniki se združujejo v **obrtniška združenja COLLEGIA**

RUDARSTVO IN TRGOVINA

- Manjši rudniki zasebna last – večji pa v cesarjevi
- Zaposleni domačini in sužnji
- Rudniki **železa in svinca v Noriku** in **železa v Bohinju** – obmorski kraji **pridobivanje soli**
- **Noriško jeklo** izvažajo v **Španijo, severno afriko in Malo Azijo**
- Trgovina potega znotraj provinc, med provincami in zunaj države
- Poseben pomen pri trgovini **imajo Italski in Oglejski trgovci**
- Velika skladišča na **Vrhniki in Drnovem** imajo velik pomen

- Trgovina poteka po cestah in rekah
- V oddaljenih krajih obstoj **podružnic in trgovskih zastopnikov**
 - UVOZ – vina, sol, posodedišave – višji družbeni sloj
 - IZVOZ – sir, živina, kožuhovina, les, smola, sužnji

RAZVOJ CESTNEGA OMREŽJA

- Ceste načrtovane in oskrbovane **s pomočjo države, vojske**
- Pri nas v obliki **cestnega križa ceste povezujejo glavna središča – uporaba cest je neomejena** (ker pobirajo davke in dajatve)
- Krajevne ceste povezujejo mesta z zaselki
- Privatne ceste
- Cestno omrežje na našem ozemlju:
 - **JZ krak AKVILEJA – EMONA** (Akvileja-Vipavska dolina-Ajdovščina-Hrušica-Nauporus-Emona)
 - **JV krak EMONA-SISCIA** – današnja Ljubljana-Zagreb (pomembni mesti Praetorium Latibicorum-Trebnje in Neviodunum-Drnovo pri Krškem)
 - **SV krak EMONA – CELEIA** (Črnuče-Trojane)
 - **Cesta CELEIA – PETOVINA – VINDOBONO** (Dunaj)
- **Ceste uporabljajo v civilne in vojaške namene, tovarnen promet, pošta, trgovina**

RIMSKI KULTURNI VPLIV

- **Rimska civilizacija** sloni na mestih, ki imajo **vlogo**:
 - TERITORIALNO,
 - UPRAVNO
 - STRATEŠKO
 - KULTURNO
 - GOSPODARSKO
 - Središče ROMANIZACIJE
- Gede na **pomen in obseg pravic** ločimo:
 - **KOLONIJE** – mestne naselbine z rimskim pravom
 - **MUNICIPIJE** – **samoupravna mesta**, ki smejo **le trgovati in sklepati pogodbe z Rimom**, prebivalci imajo status **rimskih poldržavljanov**
- **Uprava mest je CIVILNA**:
 - vodi jo **skupščina** (premožni meščani)
 - skupščina **voli mestne uradnike**
 - **ureja krajevne zadeve** (pobiranje davkov, vzdrževanje cest)
 - **opravljajo z velikim ozemljem** (npr. CELEJA ima ozemlje od Trojan do Pohorja)
- **Gradišča knezov** (Stična, Vače) se niso zlahka vključevala v nov način življenja – Rimljani njihove prebivalce razelijo
- **Pomembnejši municipiji in kolonije**:
 - Tergeste
 - Neapolis
 - Parentuim
 - NAUPORTUS (Vrhnika)
 - EMONA
 - PRAETORIUM LATOBIKORUM (Trebnje)
 - NEVIODUNUM (Drnovo pri Krškem)
 - ATRANS (Trojane)
 - CELEIA
 - PETOVIONA
 - VIRUNUM - središče Norika

MATERIALNA KULTURA

- Ohranjeni **predmeti in spomeniki** – seznanjajo z **spajanjem rimske in staroselske kulture**
- **PROVINCIONALNA** (romanizirana) **KULTURA** se kaže v: Gradbeništvu in arhitekturi, Likovni umetnosti, Jeziku, Religiji
- **Specifična oblika mest po rimski shemi**
 - nastanejo na osnovi vojaškega tabora, obdano z obzidjem in utrdkami
 - središče mesta je trg – FORUM
 - kurije
 - bazilike
 - svetišča
 - trgovine
 - obrtne delavnice
 - svetišča
 - sestava hiš - zgrajene iz peščenca ali kamna, krite z opeko, centralna kurjava, mozaiki, freske
- **Naselbina**:
 - Trgovski in vojaški značaj
 - Ulice križane pravokotno široke 10 m
 - Ceste so tlakovane

- Ob cestah stavbe združene v 30 hišnih blokov
- **Podeželska naselja:**
 - Lesene hiše, ometane z blatom z ognjišči na tleh
 - Rimske podeželske vile - VILLA RUSTICA (upravne in strateške naloge, predhodnice gradov)

DUHOVNA KULTURA NA SLOVENSKEM

- **Rimljani** imajo svoje bogove -spoštujejo **vere ki so na njihovem nivoju**
- Nimajo razumevanja za vzhodne monoteistične vere
- Pojav **oficialnega cesarskega kulta** pri nas (cesar=bog)
- **V 2. st. gospodarska in politična kriza** (spremembe v zahodnjaški filozofiji) omogoči širjenje vzhodnih verstev - pretresi - tolažbo iščejo v mitraizmu in krščanstvu
- **V 3. st. MITRAIZEM:**
 - Zavetnik vojakov in cesarja
 - Ljudi razvršča med posvečence in izbrance
 - O njem ne smejo ne pisati ne govoriti
 - Svetišča MITREJI
 - Bog MITRA je bog dobrote, svetlobe in sonca v večnem boju s temo, zlom in Arimanom
 - Vera v posmrtno življenje raj in pekel
 - Beli bik
- **KRŠČANSTVO:**
 - Sovpada z MITRAIZMOM - iste poti širjenja in podobna filozofija
 - Namenjeno množicam
 - Prevlada v 4. st.
 - Na Ptujju največja krščanska skupnost
 - Omejeno le na mesta in okolico
 - Boji med ločinami krščanstva (ARIJANCI - so zatrti - vzpon uradnega krščanstva)
 - Krščanska svetišča (Celje, Ptuj, Rifnik) in krstilnice (Ljubljana in Kranj)
 - V 5.st. v višjih in odročnih krajih nastanek KASTELov - v njih zgradijo cerkve

POZNOANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM

- Kriza v 3. st. vpliva na razmere pri nas. Naše **ozemlje in prebivalstvo** ima za rimski imperij:
 - **Strateški pomen:**
 - Spopadi med vzhodom(krščanski) in zahodom(poganski)
 - Prehodno območje za tuja ljudstva, željna plena in zemlje
 - Zgrajen obrambni sistem na kraških prehodih
 - **Prevlada krščanstva**
 - **Spremembe naselbinske kulture**
 - Leta 319 **TEODIZIJ** uzakoni **krščanstvo kot edino državno vero** - l.394 premaga zahodnega cesarja EVGENIJA v bitki pri reki **FRIGIDUS pri VIPAVI** - odločilen spopad za zmago krščanstva nad kristjanstvom - **naše ozemlje postane sestavni del zahodnorimskega imperija**
 - **Preseljevanje Germanov sprožijo HUNI.** L. 375 se naselijo v **panonski nižini** - ustanovijo zvezo ljudstev (OSTROGOTI, GEPIDI, LANGOBARDI, slovanska ljudstva) - Z **ATILO** vdirajo čez Slovenijo v Italijo, Galijo in SREDNJO EVROPO - l.452 porušijo EMONO
 - **ZAHODNORIMSKA DRŽAVA** posledično krči meje in postavi **KRAŠKE ZAPORE** in utrdbe - **napadalc** so **HUNI IN GOTI:**
 - Domače plemstvo beži v ISTRO in ITALIJO
 - Revnejši pa v UTRDBE -GRADCE
 - Zmanjša se št. Prebivalcev IN
 - Opušča se kmetijstvo, prehod na ŽIVINOREJO

SLOVANI

- **pradomovina SLOVANOV:**
 - **JUŽNA MEJA** - KRPATI
 - **SEVERNA MEJA** - BALTIK
 - **ZAHODNA MEJA** - ODRA in VISLA
 - **VZHODNA MEJA** - DNEPER in DNESTRA
- Zaradi **HUNOV in PREŠTEVILČNOSTI** (premalo hrane) se začnejo **seliti:**
 - **ZAHODNA SMER** - na prazen prostor katerega so do leta 400 poseljevali GERMANI; mednje spadajo **POLJAKI, ČEHI, SLOVAKI, ter LUŽIŠKI SRBI;** te slovane imenujemo **ZAHODNI SLOVANI**
 - **VZHODNA SMER** - **RUSI, UKRAJINCI in BELORUSI** - VZHODNI SLOVANI
 - **JUŽNA SMER: Ustje DONAVE** - upadajo v BIZANC
 - **PANONSKA NIŽINA** (povežejo se z **AVARI ali OBRI v plemensko zvezo** in VZHODNE ALPE - po osvojitvi teh ozemlj nastanejo SLOVENC, HRVATI, SRBI, ČRNOGORCI, MAKEDONCI in BOLGARI - JUŽNI SLOVANI

NASELITEV SLOVANOV V VZHODNE ALPE

- Proces poteka v dveh valovih:

- L. **550 naselitveni val skozi MORAVSKO** – utrdijo se ob DONAVI-AVSTRIJA-MURA – od tam pa prodirajo (ZAHODNI SLOVANI!) v VZHODNE ALPE
- Po **umiku LANGOBARDOV** (ti grejo v ITALIJO iz PANONIJE) **JUŽNI SLOVANI prodrejo v OSREDNJI DEL VZHODNIH ALP** iz VZHODA
- V letih **584-587 južni SLOVANI osvajajo po dolinah KOLPE, KRKE, MURE in DRAVE** vzhodne alpe v večih **SMEREH**:
 - Dolenjska-kraška smer
 - Posavsko-gorenjska-obsoška smer
 - Koroška smer – ob Dravi
 - Obmursko smer (pozneje kot panonska in obdonavska smer)
- **Sosedski odnosi Slovanov**:
 - **JZ – nenehne bitke z LANGOBARDI** (ti pred obrambo zgradijo obrambni limes s ČEDADOM kot centrom)
 - **Z – bitke z germanskimi BAVARCI** (l. 593 zmagajo Bavarci, l. 595 pa Slovani s pomočjo AVAROV) – **kasneje podreditev bavarcem**
 - **SV – mejijo na prijateljske ZAHODNE SLOVANE – frankovska nevarnost -> slovani vzhodnih alp+češki slovani+ moravski slovani=SAMOVA PLEMENSKA ZVEZA**
 - **JV in J – meja z južnoslovanskimi plemeni in OBRI – po politični osamosvojitvi in nastanku KARANTANIJE AVARI postanejo sovražniki**
- V **8. st. po porazu LANGOBARDOV** (l.705) **VZHODNOALPSKI slovani** dobijo še **BENEŠKO SLOVENIJO in GORIŠKA BRDA**
- V **7. st.** poselijo **KRAS v 8.st** pa še **ISTRO**
- Po **UNIČENJU AVAROV konec 8.st.** **poselimo območje panonske nižine** od DUNAJSKEGA GOZDA do BLATNEGA JEZERA in DRAVE (Jug)
- Slovani se naselijo na že obdelano zemljo – zaradi **stalne nevarnosti** se raje selijo na **gričevnat in hribovit svet**:
 - **gosteje poseljena** KOROŠKA, hribovita območja ŠTAJERSKE; DOLENJSKE; GORIŠKE ter ravnina pod SAVINSKIMI ALPAMI
 - **redkeje poseljena** PANONIJA, OBDONAVJE
 - **od 150.000 do 200.000 ljudi**

ODNOS SLOVANOV DO STAROSELCEV

- **Usoda staroselcev**:
 - Del jih pobijejo
 - Del zbeži v obalna mesta
 - Del v odročna mesta – VLAHI
 - Del postanejo sužnji
- Ob napadih **uničujejo rimska mesta in naselja** - v notranjosti **mestno življenje zamre** - s **propadom mest propada tudi**:
 - Cerkevna organizacija
 - Pismenost
 - Urejen pravni red
- **Nekaterim mestom dajo svoja imena** – GRADIŠČE, TRNOVO, DRNOVO - prevzamejo tudi krajevna imena mest (CELJE, KRANJ) in rek (SAVA; DRAVA)
- **Slovani prevzamejo nekatere staroselske veščine**:
 - Planšarstvo
 - Poljedelstvo
 - Sadjarstvo in vinogradništvo
 - Obrt – stekleni in okrasni izdelki
 - Tehnološke prvine
- **Naselitev slovanov** vpliva na **gospodarske in družbene razmere**:
 - Sprva so slovani v **rodovno-plemenskih ureditvah**
 - Nato pa se po **vplivu, bogastvu in pravicah** izoblikuje **VOJAŠKA ARISTOKRACIJA** – vojaška demokracija z VOJAŠKIMI, RODOVNIMI in PLEMENSKIMI starešinami
 - RAZLOJEVANJE SLOVANSKE DRUŽNE
 - **RODOVNO SKUPNOST** (značilna za slovane pred preseljevanjem-krvna povezanost) **nadomesti VAŠKA OBČINA-SKUPNOST (vezava ljudi po KRAJU BIVANJA)**
 - Nastanejo tudi nova slovanska ljudstva:
 - **Karantanci**
 - **Karniolci**
 - Spočetka imajo **suženjstvo** pozneje pa **pod vplivom sosedov** nastaja FEVDALNA DRUŽBA
 - **Temelj slovanskega gospodarstva → poljedelstvo z živinorejo** – način obdelave **zemlje preprost, malo donosen** (POŽIGALNIŠTVO, KOPAŠTVO-z motiko) – **pogoste selitve** – razlog za **redko poseljenost VZHODNIH ALP**
 - **RALO** primomore k **TRAJNEJŠI NASELITVI**
 - Postopoma nastane **USTALJENI SISTEM NJIV** - nastanek **STALNIH NASELIJ**

NASTANEK KARANTANIJE

- V novi domovini **večina prebivalcev živi svobodno v vaških skupnostih**
- Osnovna skupnost je **velika družina** ki obdeluje zemljišče **dodeljeno od vaške občine**

- **Več vaških občin** → **ŽUPA**
- **Razslojevanje in obramba** terjajo močnejši **centralizem** - nastanek **plemenskih zvez** - temelj za nastanek **DRŽAVNE ORGANIZACIJE**
- **Nastanek RAZREDNE DRUŽBE:**
 - **knez**
 - **PRVAKI** - knezi, župani, starešine
 - **KOSEZI** - poseben status - so svobodnji kmetje z vojaško službo - »kmečki plemiči«
 - **Swobodni kmetje**
 - **Patriarhalni sužnji - t.i. krščeni** (zaradi njihove **VERE**)
 - Za **razredno družbo** značilna **HIEARHIJA**, ki se kaže v pravni neenakosti in v privilegijih ter **DRUŽBENI LESTVICI**

SAMOVA PLEMENSKA ZVEZA

- **Leta 623** se Slovani na **ČEŠKEM in MORAVSKEM uprejo AVAROM** - leta 626 se jim pridružijo še Slovani v Vzhodnih Alpah - nastanek **SAMOVE PLEMENSKE ZVEZE:**
 - Sega od **Češke pa skoraj do Jadrana**
 - Označena kot prva znana **SLOVENSKA DRŽAVNA TVORBA**
 - Uspešno premagajo **Avare, leta 631 pa tudi frankovsko vojsko**
 - Zveza **obstaja do Samove smrti leta 658**
 - Prvi knez **VALUK** s središčem na Koroškem-**KRNSKI GRAD-Gospodstvo polje**, ime **KARANTANIJA**
- Po razpadu samove plemenske **zveze Karantanija sama uspešno kljubuje napadom sosedov**, ker:
 - Ker so med seboj **trdno povezani**
 - Ker **imajo razred prvakov** od katerih volijo **KNEZA**
 - **KNEZ ima naslednje funkcije:**
 - Vojaški poveljnik
 - Vrhovni sodnik
 - Pobira davke
 - Postane oblast
- V začetku kneza **voli vse ljudstvo na LJUDSKEM ZBORU ali VEČI**
- Pozneje postane **knezova oblast DEDNA:**
 - **Po smrti kneza ZBOR VELIKAŠEV** in **KOZEZOVI** izbere **KNEZA**
 - Poseben slovesni obred **UMEŠČANJE oz USTOLICEVANJE KNEZOVI:**
 - Knežji kamen
 - Pod **KRNSKIM GRADOM**
 - **Zadnji** ustoličeni vojvoda je knez **ERNEST ŽELEZNI I. 1414**
- Karantanija živi **svobodno in samostojno okoli 100 let**
- **Okrepitev AVAROV - grožnja Karantancem** - ti se zatečejo na **pomoč k BAVARCEM (I.743)** - priznajo **BAVARSKO nadoblast** - ker so Bavarci pod **FRANKI leta 745 tako KARANTANCI kot BAVARCI pridejo pod FRANKOVSKO NADOBLAST**
 - **knez BORUT** na bavarski dvor **v dokaz pokornosti** poslal **talce, sin GORAZD+nečak HOTIMIR:**
 - sprejmejo **KRŠČANSKO vero**
 - Navzamejo se tujih navad
 - Posledično Karantanci **ne izbirajo več svojega kneza samostojno**, ampak ga mora **potrditi frankovski vladar**
 - **BORUT → GORAZD → HOTIMIR → VALTUNK**
 - **Knez** priseže frankovskemu **vladarju ZVESTOBO in POKORŠČINO:**
 - V primeru vojne mu mora poslati **določeno število vojske**
 - Dajati mu mora **letne davke**
 - Karantanija postane **VAZALNA ODVISNA KNEŽEVINA**
 - **Izguba politične in zunanje samostojnosti** -> začetek **vključevanja** v svet tedanjega **Zahoda** -> začne se **1200 let** dolga doba **germanskega pritiska in potujčevanja**
 - Frankovsko širjenje proti **VZHODU** -> nastanek druge slovanske plemenske **KNEŽEVINE KARNIOLE** na ozemlju Avarov

POKRISTJANJEVANJE

- V obdobju samostojnosti **so politeistični** - **PERUN, DAŽBOG, MORANA, VESNA, ŽIVA**
- S **tujo nadvlado** se začne **širiti krščanska vera** - prva jo sprejmeta **GORAZD in HOTIMIR** - **podprta** s strani knezov z družinami in večjega dela velikašev prvakov
- Karantance zajame **TUJA NADOBLAST, VPLIV ZAHODA in KRŠČANSKA VERA** ki se širi iz **OGLEJA in SALZBURGA**
- Pokristjanjevanje organizira **škofija v Salzburgu** - irski misionar **VERGIL**, pošlje **svojega namestnika MODESTA** kot pomožnega škofa v **KARANTANIJO** ta pa nato:
 - Začne **graditi CERKVE** - **GOSPA SVETA**- cerkveno središče Karantancev
 - Vzgjati **slovenske DUHOVNIKE -naslonijo na domače plemstvo** - plemstvo pa **vpliva na podložnike:**
 - Upoštevali **jezik LJUDSTVA**
 - **Šegam in navadam** dajo **VERSKO VSEBINO**

- Izogibajo **se uporabi** zunanje **SILE**
- **FRANKOVSKA NADOBLAST** pa rada uporablja **DRŽAVNO PRISILO in KAZENSKÉ UKREPE**
- **krščanstvo utrjuje** FRANKOVSKO NADOBLAST, FEVDALNI RED, NOVE DAVKE-DESETINO in VOJAŠKO OBVEZNOST -**manjši del prvakov in navadno ljudstvo odklanja - prihaja do UPOROV -zadušeni so s pomočjo BAVARCEV**
- po uničenju AVAROV frankovska oblast širi na **POSAVJE in PANONIJO**, začne **večja misionarska dejavnost OGLEJA**:
 - OGLEJ poteguje za stare pravice nad Karantanijo
 - Nastanek spora med OGLEJEM in SALZBURGOM
 - **KAREL VELIKI leta 811 določi mejo med** OGLEJSKIM PATRIARHATOM in SALZBURŠKO NADŠKOFIJO reko DRAVO
 - Meja **se ohrani do reform MARIJE TEREZIJE**
 - **V KRKI na KOROŠKEM nastanek prve stalne škofije** na Slovenskem
- Pri pokristjanjevanju **pomembna vloga samostanov**:
 - **Leta 769 v INNICHENU** - da severni rod slovanov pripelje do resnice
 - **Samostan v MOLZBICHLU**
 - **Škofija FREISING** - tukaj nastanejo **BRIŽINSKI SPOMENIKI**:
 - Najstarejši dokumenti napisani v stari slovenščini
 - Napisani v KAROLINŠKI MINUSKULI
 - Vsebujejo DVA SPOVEDNA OBRAZCA in PRIDIGO O GREHU

KONEC KARANTANSKE SAMOSTOJNOSTI IN ZDRUŽITEV DANAŠNJEGA SLOVENSKEGA ETNIČNEGA PROSTORA POD FRANKI

- **Za vladavino KARLA VELIKEGA je slovensko ozemlje razdeljeno na dve KRAJINI** (MEJNI GROFIJI) z mejo na DRAVI:
 - FURLANSKO
 - VZHODNO
- Po smrti Karla **mejni grofje izkoristijo notranjo in zunanjo krizo frankovske države** - ravnajo vse bolj **samovoljno**
- Furlanski mejni grof krši pravice podrejenih knezov - poslanci kneza **Panonske Hrvaške** (LJUDEVIT POSAVSKI) se pritožijo pri frankovskem kralju - pritožbe ne zaležejo; **leta 818 izbruh UPORA**:
 - **Zaradi nasprotovanja uvajanju** FEVDALIZMA in FRANKOVSKIH ZAKONOV- **uporu se pridružijo KARANTANCI in KARNIOLCI**
 - **Leta 820 FRANKI** upor zatrejo
 - Zaradi sodelovanja pri uporu **KARANTANIJA izgubi** notranjo samostojnost, postane frankovska grofija s frankovskim grofom, zemlja postane last krone, zaplenjena zemlja je podeljena frankovskemu plemstvu in duhovščini
- **POSLEDIČNO**:
 - **PREKINJEN SAMOSTOJEN RAZVOJ SLOVENSKE DRUŽBE** - NOTRANJE POLITIČNE SAMOSTOJNOSTI POD DOMAČIMI KNEZI NI VEČ
 - **DOMAČE KNEZE zamenjajo FRANKOVSKI GROFI**
 - Oblikuje se **FEVDALNA DRUŽBA** po FRANKOVSKEM VZORU:
 - Vanjo se vključujejo KARANTANSKI in KARNIOLSKI VELJAKI
 - **FEVDALNA HIEARHIJA**:
 - FEVDALCEV (Vladar-Vojvode-Grofje-Nižje plemstvo)
 - TLAČANOV
 - **FEVD (zemljiška gospostva)** - zemlja kot plačilo za VOJAŠKO SLUŽBO

SPODNJA PANONIJA

- **ustanovijo FRANKI** - mejna grofija iz obrambnih razlogov pred VELIKOMORAVSKO in BOLGARI
- **Leta 840** frankovski kralj **LUDVIK NEMŠKI**:
 - **podeli FEVD** ob reki ZALI pri BLATNEM JEZERU **slovanskemu knezu PRIBINI** - središče BLATNI KOSTEL
 - **Leta 847 PRIBIN postane mejni grof** SPODNJE PANONIJE (obseg: od RABE do DONAVE in DRAVE) - **glavna naloga obramba pred MORAVANI in BOLGARI**
 - Kralj v Panoniji naseljuje tudi KOLONISTE iz KARANTANIJE in BAVARSKE:
 - Tu prevladujejo Slovani
 - Poveča se vojaška in obrambna moč grofije
 - Pospešuje se gradnja cerkev
 - Utrjuje se salzburška škofija
- **Leta 869 sin Ludvika Nemškega - KOCELJ** poveže z velikomoravskim **knezom RASTISLAVOM** zaradi **velikega protifrankovskega upora**
- **Med leti 869 in 974 SPODNJA PANONIJA politično in versko samostojna**:
 - V Blatnem kotelju **deluje grški misionar METOD** (nadškof SIRMISKE ŠKOFIJE, ki vključuje ozemlje Panonije in MORAVSKE) - **salzburška nadškofija se UMAKNE**
 - **Spodnja Panonija središče slovenskega CERKVENEGA in KULTURNEGA DELOVANJA**
 - Brata **KONSTANTIN in METOD iz SOLUNA** na MORAVSKEM širita krščanstvo v slovanskem jeziku:
 - Konstantin sestavi GLAGOLICO - prva slovanska pisava
 - Napišeta vrsto knjig za BOGOSLUŽJE V SLOVANSKEM JEZIKU
 - Zaradi odpora bavarske duhovščine se brata izselita - v Blatnem kostelu spoznata KOCLJA - Konstantin se umakne v samostan kjer umre kot MENIH CIRIL

- Metodovo delo se konča z zaporom (zaradi duhovnikov iz Salzburga)- vendar se na zahtevo papeža vrne h knezu KOCLJU
- **Konec 9. st. je konec vzhodnofrankovske oblasti** in vpliva salzburške cerkve na tem ozemlju - **v Panonijo pridejo MADŽARI ali OGRI:**
 - Asimilirajo slovane in jih iztrebijo
 - Prekinijo teritorialne povezave med južni in zahodnimi Slovani
- **Zaradi madžarskih napadov je konec 10. stoletja slovensko ozemlje združeno v VELIKO KARANTANIO** (najpomembnejši del nje je vojvodina KOROŠKA) - **v 11. stoletju VELIKA KARANTANIOJA RAZPADE** na:
 - KOROŠKO
 - ŠTAJERSKO
 - KRANJSKO
 - ISTRO